

Aan
De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
23 november 2023

Ons kenmerk
Cft 202300126

Pagina
1/6

Uw kenmerk

Bijlage
2

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Advies bij besluit tot derde wijziging van de begroting 2023

Geachte heer Oleana,

Op 9 november 2023 ontving het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) de derde ontwerpbegrotingswijziging (OBW) van Bonaire van het begrotingsjaar 2023. Met dit schrijven ontvangt u het advies van het Cft bij deze OBW.¹ In bijlage 1 van deze brief vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing bij dit advies.

Oordeel

Het Cft benadrukte gedurende het begrotingsjaar 2023 meerdere malen het belang van een actuele begroting en verzocht Bonaire het proces tot wijziging van de begroting te optimaliseren.² Het Cft adviseerde op 31 mei 2023 bij de eerste OBW 2023³, en op 24 augustus 2023 bij de tweede OBW 2023⁴. Op 10 november 2023 ontving het Cft de door de eilandsraad vastgestelde eerste en tweede begrotingswijziging (BW). Beide wijzigingen zijn echter nog niet goedgekeurd door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).⁵ Het Cft wijst erop dat het openbaar lichaam geen uitgaven kan doen die niet zijn begroot in een goedgekeurde begroting of goedgekeurde BW.

Bonaire verlaagt met de derde OBW de baten en lasten gerelateerd aan bijzondere uitkeringen met USD 13,1 miljoen. Bonaire nam aanvankelijk het volledige saldo aan bijzondere uitkeringen op in de begroting, maar verwacht in de resterende maanden van 2023 het geraamde bedrag niet volledig te kunnen realiseren. Het Cft verzoekt Bonaire wederom alleen bijzondere uitkeringen op te nemen in de begroting die redelijkerwijs in het begrotingsjaar besteed kunnen worden. Het resterende gedeelte dient Bonaire te verwerken in de meerjarenbegroting.

Bonaire neemt in de derde OBW een bedrag op van USD 1,8 miljoen aan van het Cft te ontvangen rentebaten. Op basis van de Wet FinBES dient het Cft creditrente te vergoeden over creditsaldi op de rekeningen-courant van de openbare lichamen, en over debetsaldi een debetrente in rekening te brengen. Bonaire is door het Cft reeds geïnformeerd dat het Cft onderzoekt hoe invulling kan worden gegeven aan dit wetsartikel. Een oplossing is op dit moment echter nog niet voorhanden. Het opvoeren van deze rentebaten is naar het oordeel van het Cft daarom niet opportuun.

Toelichting

De vastgestelde begroting 2023 ging uit van USD 72,7 miljoen aan baten en USD 73,6 miljoen aan lasten, resulterend in een begroot tekort van USD 0,9 miljoen voor geheel 2023. Gedurende het begrotingsjaar voerde Bonaire drie begrotingswijzigingen door. De begroting inclusief deze wijzigingen toont nu USD 154,2 miljoen aan baten en lasten voor 2023. Het Cft merkt op dat de vastgestelde begroting 2023 geen realistisch beeld gaf van de daadwerkelijke omvang van de begroting. Dit wordt veroorzaakt door de wijze waarop Bonaire de bijzondere uitkeringen verantwoordt in de begroting.

Het Cft heeft meermaals aangegeven dat deze wijze niet in lijn is met het Besluit begroting en verantwoording openbare lichamen BES.⁶ Op basis van het BBV BES dienen de bijzondere uitkeringen conform de batenlastenmethodiek in de begroting te worden verwerkt, zodat de eilandsraad zich een verantwoord oordeel kan vormen over de beleidsvoornemens en bijbehorende baten en lasten. Met de derde OBW verlaagt Bonaire de baten en lasten gerelateerd aan bijzondere uitkeringen met USD 13,1 miljoen. Bonaire geeft aan het in de begroting opgenomen bedrag aan bijzondere uitkeringen in 2023 niet volledig te zullen aanwenden. Hiermee zet Bonaire een stap richting een realistischere raming van de bijzondere uitkeringen.

Bonaire voegt met de derde OBW per saldo zowel aan de baten- als de lastenkant USD 4,2 miljoen toe aan de begroting. Een bedrag van USD 1,8 miljoen hiervan betreft rentebaten te ontvangen van het Cft. Het Cft is op grond van de Wet FinBES belast met het beheer van de rekeningen van de openbare lichamen. Artikel 37 van de Wet FinBES schrijft voor dat het Cft rente vergoedt over creditsaldi op de rekeningen-courant van de openbare lichamen. Het Cft is er eerder dit jaar door Bonaire op gewezen dat Bonaire geen rentebaten ontvangt op de rekening-courant. Het Cft onderzoekt momenteel op welke wijze dit mogelijk gemaakt kan worden, en heeft Bonaire hier meermaals over geïnformeerd. Aangezien daar nog geen uitsluitsel over is, acht het Cft het niet opportuun om deze rentebaten nu al in de begroting te verwerken.

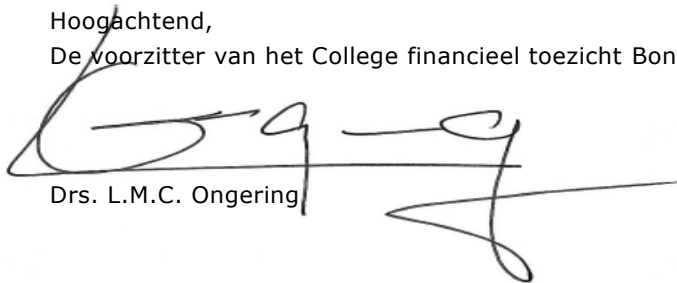
De derde OBW bevat een nieuwe investering in het haventerrein (USD 0,2 miljoen). Het Cft merkte in zijn advies bij de tweede OBW op dat de investeringen voldoende werden toegelicht, maar dat het Cft de herkomst van de middelen voor de investeringen niet kon herleiden. Bonaire heeft toegelicht de investeringen te financieren uit de beschikbare liquide middelen. Het Cft verzoekt Bonaire het effect van de voorgenomen investering op de stand van de liquide middelen inzichtelijk te maken alvorens de derde OBW aan te bieden aan de eilandsraad.

Kenmerk
Cft 202300126
Blad
3/6

Hoewel het Cft al in mei respectievelijk augustus 2023 adviseerde bij de eerste en tweede OBW, ontving het Cft pas op 10 november 2023 de op 24 oktober 2023 door de eilandsraad vastgestelde eerste en tweede BW 2023. Beide begrotingswijzigingen dienen nog te worden goedgekeurd door de minister van BZK, conform artikel 21 van de Wet FinBES. Het Cft verzoekt Bonaire de begrotingswijzigingen sneller vast te stellen, zodat de minister van BZK in de gelegenheid wordt gesteld om wettelijke goedkeuring te verlenen en geen onrechtmatige uitgaven worden gedaan. Overigens uitte het Cft ook in 2022 meerde malen zijn zorgen over het proces tot wijziging van de begroting. In 2022 werden niet alle begrotingswijzigingen na vaststelling aan het Cft aangeboden, en ontstond gedurende het jaar onduidelijkheid over de telling en status van de begrotingswijzigingen.⁷

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
Het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire
Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire
De staatssecretaris van BZK

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

Tabel 1 geeft de vastgestelde begroting 2023, de vastgestelde eerste en tweede BW, de in de derde OBW voorgestelde wijzigingen, en de begroting na deze wijzigingen weer.

Baten

Bonaire verhoogt met de derde OBW de totaal begrote baten voor 2023 per saldo met USD 4,2 miljoen tot USD 154,2 miljoen. De verhoging van de baten wordt verklaard door een incidentele aanvulling op de vrije uitkering (USD 14,0 miljoen), een opwaartse bijstelling van de baten uit de Visitor Entry Tax en de cruisebelasting (USD 1,5 miljoen) en te ontvangen rentebaten van het Cft (USD 1,8 miljoen). Het Cft acht de raming van deze rentebaten niet realistisch. Tegelijkertijd verlaagt Bonaire de baten uit bijzondere uitkeringen met USD 13,1 miljoen.

Lasten

Met de derde OBW verhoogt Bonaire de lasten eveneens met USD 4,2 miljoen tot USD 154,2 miljoen voor 2023. De verhoging van de lasten wordt verklaard doordat Bonaire een groot deel van de ontvangen aanvulling op de vrije uitkering overhevelt naar een bestemmingsreserve (USD 11,6 miljoen). Bonaire geeft aan deze middelen in 2023 niet meer te kunnen besteden en is voornemens het bedrag per 1 januari 2024 weer uit de bestemmingsreserve te onttrekken. Het Cft adviseert Bonaire de begroting met de derde OBW meerjarig te wijzigen om zo de ontvangen middelen direct toe te wijzen aan het juiste begrotingsjaar.

Daarnaast wordt de verhoging van de lasten verklaard door een additionele bijdrage aan het Water en Energiebedrijf Bonaire voor de exploitatie van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (USD 2,4 miljoen), de aankoop van de voormalige plantage Fontein (USD 2,4 miljoen) als onderdeel van het Natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland, en een storting in de algemene reserve van USD 0,9 miljoen om de begroting weer sluitend te maken zoals ook door het Cft geadviseerd. Ook verlaagt Bonaire de lasten gerelateerd aan bijzondere uitkeringen met USD 13,1 miljoen.

Tabel 1: Overzicht baten en lasten (in miljoenen USD)⁸

	VB 2023	1e BW 2023	2e BW 2023	3e OBW 2023	Gewijzigde begroting
Baten	72,7	63,2	14,2	4,2	154,2
0 Algemeen bestuur	4,5	5,9	0,6	0,4	10,9
1 Openbare orde en veiligheid	0,3	0,3	0,0	-0,1	0,6
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	4,7	12,9	0,4	-1,7	16,5
3 Economische zaken	0,7	0,9	0,0	0,0	1,7
4 Onderwijs	0,1	1,5	9,6	0,0	11,2
5 Cultuur en recreatie	0,4	6,7	0,2	-3,0	4,4
6 Sociale voorzieningen	1,6	19,6	0,0	-4,9	15,3
7 Volksgezondheid	1,9	12,4	0,6	-2,0	12,9
8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	1,1	1,5	0,2	0,0	3,0
9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	57,3	1,4	2,6	15,5	77,7
Lasten	73,6	63,2	14,2	4,2	154,2
0 Algemeen bestuur	30,7	6,8	2,6	-1,4	38,2
1 Openbare orde en veiligheid	0,8	0,2	0,0	-0,1	0,9
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	9,9	12,9	0,6	-1,7	21,9
3 Economische zaken	5,4	0,8	0,0	0,0	6,3
4 Onderwijs	2,7	1,5	9,6	0,0	13,8
5 Cultuur en recreatie	5,0	6,8	0,4	-3,0	9,2
6 Sociale voorzieningen	9,3	19,6	0,2	-4,9	23,0
7 Volksgezondheid	5,6	13,1	0,7	2,8	22,2
8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	3,1	1,5	0,2	0,0	5,0
9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	1,1	0,0	0,0	12,5	13,6
Resultaat	-0,9				0,0

Bron: vastgestelde begroting 2023, vastgestelde eerste en tweede BW 2023, en derde OBW 2023 van Bonaire.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Op basis van artikel 21 jo. artikel 17 van de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet FinBES) adviseert het Cft bij de derde OBW 2023. Het toetsingskader voor beoordeling van de OBW wordt gevormd door de Wet FinBES aangevuld met de in het Besluit begroting en verantwoording openbare lichamen BES (BBV BES) opgenomen criteria.

² Cft, kenmerk Cft 202300113, Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2023, d.d. 1 november 2023.

³ Cft, kenmerk Cft 202300045, Advies bij besluit tot eerste wijziging van de begroting 2023, d.d. 31 mei 2023.

⁴ Cft, kenmerk Cft 202300075, Advies bij besluit tot tweede wijziging van de begroting 2023, d.d. 24 augustus 2023.

⁵ Artikel 21 lid 1 van de Wet FinBES schrijft voor dat een besluit tot wijziging van de begroting de goedkeuring behoeft van de Minister van BZK.

⁶ Cft, kenmerk Cft 202200077, Advies bij de ontwerpbegroting 2024, d.d. 24 augustus 2023.

⁷ Openbaar lichaam Bonaire, kenmerk P&A2022003624, Duiding begrotingswijzigingen, d.d. 25 oktober 2022.

⁸ In deze tabel is sprake van afronding op hele USD miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.